

Elektrik kesintileri sonbaharda başlıyor

Enerji Bakanı Hüsnü Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüsnü Doğan, Türkiye'nin içinde bulunduğu enerji darboğazı nedeniyle sonbahardan itibaren elektrik kesintilerinin başlayabileceğini söyledi. Bakan Doğan, "Elektrik kesintisi programları hazırlanacak. Bu konudaki çalışmalar başlıyor" dedi.

ANKARA- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüsnü Doğan, Türkiye'nin içinde bulunduğu enerji darboğazı nedeniyle sonbahardan itibaren elektrik kesintilerinin başlayabileceğini söyledi. Bakan Doğan, "Elektrik kesintisi programları hazırlanacak. Bu konudaki çalışmalar başlıyor" dedi.

kanlığında düzenlediği basın toplantısında, enerji darboğazıyla ilgili rakamlar verirken şu bilgileri sundu: "Ülkemizde elektrik enerjisi üretimi 1995 yılında 86 milyar kwh olarak gerçekleşmiştir. Enerji talebinin yüzde 9 nispetinde artışla 2 bin yılında 130 milyar kwh seviyesine ulaşması beklenmektedir. Son iki yılda sisteme ilave edilmesi gereken 3 bin 500 megawatt kurulu güç karşı ancak 616 MW ilave yapılabilmis ve toplam kurulu güç 1995 yılı sonunda 20 bin 951 MW olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl sonunda sisteme ancak 266 MW ilave edilebilecektir. Buradan çıkan sonuç şudur: Bu yılın sonbaharından itibaren 1997 ve 1998 yıllarında önemli sayılabilecek elektrik enerjisi sıkıntısı olacaktır."

DEMOKRASİ/ 16 Haziran 1996

Elektrik sıkıntısı yok

Elektrik enerjisinde 1995 sonu itibarıyla Türkiye'nin 21 bin megawattlık kurulu gücü dikkate alındığında, 1996-97 yıllarında enerji kısıtlamasına gerek olmadığı bildirildi.

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası'ndan (EMO) yapılan yazılı açıklamada, Türkiye'den yapılmı süren ve 2001 yılına kadar planlanan santrallerin devreye girmesiyle birlikte, sisteme 14 bin 500 MW'lık güç ilave edileceği vurgulandı. Mevcut kurulu güce eklenecek ilave güçle, elektrik enerjisinde Türkiye'nin kurulu gücünün 2001 yılında 35 bin 632 MW'ye ulaşacağı ifade edilen açıklamada, "Oysa, 2001 için tahmin edilen puant (günlük fiili tüketim) 22 bin 474 MW'dir. Planlanan yatırımların aksatılmadan yapılması kaydıyla, kurulu güç, puantın çok üzerinde olacaktır" denildi.

Türkiye'de halen 21 bin 132 MW'lık kurulu güç karşı, günlük puantın en çok 14 bin 165 MW'ye çıktığı da savunulan açıklamada, şu görüşlere yer verildi: "Veriler Türkiye'de kurulu gücün, mevcut durumda da puantın yüzde 49 üzerinde olduğunu gösteriyor, yani enerji açığı söz konusu değildir. Şu andaki kurulu gücümüz dikkate alındığında 1996 ve 1997 yıllarında enerji kısıtlamasına gerek yoktur. Ayrıca Türkiye, termik ve hidrolik potansiyelinin ancak yüzde 30'unu kullanır durumdadır. Yani ülkemiz temiz enerji kaynaklarını tüketmiş durumda değildir. Bu tablo, nükleer santral kurulmasını zorunlu kılmaz." (ANKARA)

Doğan, enerji darboğazının aşılması için alınan tedbirleri anlatırken, imzaya açılan kararname konusunda bilgi verdi. Bakan Doğan, enerji ithal ederken Türkiye dışındaki yabancı kuruluş ve şirketlere otomatik olarak tanınan hakları eşitlik ilkesi doğrultusunda Türkiye'de elektrik üretimi yapacak şirketlere de tanımak gerektiğine işaret ederek, "Kararname ile elektrik üretimine Yap-İşlet-Devret modelinin tamamıyla dışarıya yeni bir yaklaşım getirilmektedir. Yerli veya yabancı şirketlerin kendi safahat olabilecek tesislerde enerji üretimine imkan verilmekte, bu şirketlerin iletim ve dağıtım hakkı ulusal olacaktır. Örneğin tesisleri olan yabancı şirketlerin çıkarılmasında enerji satışları da düşünülmüştür. Mevcut toplu enerji satış yapmalarına imkan verilmiştir" dedi.

MİLLİYET/ 4 Haziran 1996

İthalat gereksiz, elektrigimiz dört yıl yeter'

Hilal KÖYLÜ - ANKARA

ENERJİ üretiminde 21 bin Megavatt'lık kurulu gücün yılda yüzde 8 oranında artış gösteren enerji talebini 2000 yılına kadar karşılayacağı ileri sürüldü. Türkiye Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Başkanı **Asım Rathan** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Hüsnü Doğan**'ın belirttiğinin aksine Türkiye'nin elektrikte acil bir ithalata ihtiyacı olmadığını söyledi.

Hüsnü Doğan

Asım Rathan, hükümetin ithali ön plana çıkararak elektrik enerjisinde büyük bir sıkıntının başgösterdiği düşüncesini sık sık dile getirmesinin ardında, nükleer santrallere dönük planların yattığını ileri sürdü. Türkiye'deki elektrik kaynaklarını iyi değerlendiremeyen hükümetin, tüm dünyada karşı çıkılan nükleer santrallere yeşil ışık yaktığını belirten **Rathan**, "İthal, bizim için son çözüm yoludur," dedi.

DEMOKRASİ/ 3 MAYIS 1996

Elektrik Enerjisi (2)

Aralan Başer
KAFAOĞLU

Geçen yazımızda (30 Nisan Günlü) ülkeyi elektrik enerjisi açısından asıl sıkıntıya sokan ögenin yetersiz üretim değil, kurulan üretim kapasitesinden yararlanamayıp olduğunu açıklıkla belirtmiştim. Bu kayıpların en önemlisinin Enerji Taşıma Hatlarında ki kayıp olduğunu ve bu yolla uğranılan enerji kaybının yüzde 21'i bulunduğunu anlatmıştık. İşin ilk bakışta anlaşılacak yanı şudur: Bütün slymnl İkildarlara bu gerçek anlatılmış ve taşıma hatlarının düzeltilmesinde mutlak zorunluluk bulunduğu Mühendis Bürokrasisince her iktidara anlatılmış iken, istisnasız bütün iktidarlar bu uyarılara sırt çevirmişlerdir. Bu nedenle on yıllardır taşıma hatlarında önemli bir gelişme gerçekleştirilmeden enerji üreten tesislere para harcanmış ve bu nedenle de taşımada ki enerji kaybı durmadan artmıştır. Taşıma tesisi öncelik taşıırken üretim tesisleri yapıp kaynak israfına gidilmesinin bazı başa çıkılamayacak nedenleri vardır. Bunlardan birincisi üretim tesislerinde yatırım yapmanın yarattığı dayanılmaz gösteriş olanağıdır. Bu gösteriş bazı siyasal meyveler toplamaya olanak sağlamaktadır. Taşıma hatlarına yatırım daha verimli olsa da gösterişli olmadıkları için siyasilerin sevgilisi olamıyorlar, ikinci neden ise iktidarların ötedenberi "Mütahit Sever" nitelikte oluşmasıdır. Mütahit karları ise büyük baraj vb inşaatlarında daha çekici olmaktadır. Doğal ki her elektrik üretim tesisinde krediler, yeni türbin ihaleleri de devreye girine işen çekiciliği daha da artmaktadır. Bu nedenle arka plana atılan ama daha rasyonel olan Enerji Taşıma Hatları ihmalî yıldan yıla artmaktadır. Ancak kurulmuş elektrik üretim tesislerinin tam kapasite ile kullanılmayışının tek nedeni sadece taşıma yetersizliği değildir. Türkiye'de üretilen enerjinin yüzde 60 oranı bile kullanılmamaktadır. Kurulu kapasitelerden tam yararlanma olanağı sağlansa belki de beş yıl yeni yatırıma gerek kalmaz. Eksik kullanım yüzde kırk, bunun 21 puanlık kısmı Taşımadaki kusurlardan kalan 18 puan eksikğin nedenleri de önlenmelidir. Bu deneler düşük ısı yakıt kullanımından kent içi taşımaya kadar çeşitli yerlerde meydana gelebilmektedir. Bu eksikler yeterince giderilmeden yeni tesisleri ve hele halkın sağlığına zararlı olduğu bilinen tesislerin yapılması veya işletmeye alınmasının kamuoyu baskısıyla önüne geçilebilir. Orhaneli ve Akkuyu'da halkın özveri duygularına doğayı koruma yolunda ki çabalarını iktidarın ezmesine izin verilmemelidir. Kaldı ki Başbakanın belki de maksatlı aşırı kötümserliği bir ANAP'lı olan ilgili Bakanca bile yalanlanmış ise "karanlıkta kalacağız" feryatlarının arkasında hangi karanlık ve plan ve hesapların yattığı araştırılmalıdır.

YENİYÜZYL/ 6 Haziran 1996

'1999'a kadar enerji darboğazı yok'

Aslı Işık

Ankara- Türkiye Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Başkanı Asım Rathan, Türkiye'nin şu anda bir enerji darboğazıyla karşı karşıya bulunmadığını söyledi. EMO'ya göre, Türkiye'de, 1999 yılına yetecek enerji üretimi var.

EMO Başkanı Rathan, mevcut 21 bin megavattlık kurulu gücün, yıllık yüzde 8 oranında artış gösteren, enerji talebini 1999 yılına kadar karşılayabileceğini söyledi. Ra-

san, "Şu anda 91.8 milyar kilowatt saatlik bir enerjiye ihtiyacımız var, 2000 yılında ise 124.8 milyar kwh enerjiye ihtiyacımız olacak, üretim kapasitemiz de 110 milyar kilowatt saat olduğuna göre, 1999 yılına kadar enerji sorunumuz olmaz" dedi.

Rathan, hükümetin ithalatı ön plana çıkararak, ülkede enerji darboğazı yaşandığı düşüncesini sık sık dile getirmesinin ardında, "yap-işlet modeli" ile "nükleer santrallerin" Türkiye'ye dayatılmasının yattığını iddia etti.

DEMOKRASİ/ 15 Haziran 1996

EMO: Medya, nükleer santral istiyor

Son günlerde, Türkiye'de elektrik enerjisi konusunda sıkıntı yaşandığı ve Eylül ayında elektrik kesintilerinin başlayacağı yönündeki medyada çıkan haberlere, konunun uzmanları tarafından tepki gösterildi. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, Sabah gazetesinde yayınlanan Eylül'de elektrik kesintisi ve Bulgaristan'dan enerji alınacağı haberine karşı bir basın açıklaması yaparak, bu haberlerin gerçeği yansıtmadığı belirtildi.

Açıklamada, 1995 yılı itibarıyla kumlu gücün, 21 bin 132 megawatt olduğu ve santrallerin yıllık üretiminin ise 85 milyar kilowatt saat olduğunun altı çizildi, öte yandan, "1995 yılı içerisinde puant ise en çok 14 bin 165 MW dir. Bu veriler şunu göstermektedir: Ülkemizdeki kurulu güç, puantın yüzde 49 üzerindedir, yani enerji açığı söz konusu değildir. TE-AŞ'ın Mart 1996'daki ölçümlerine göre 26 Mart 1996 salı günü puant, en çok değerine ulaşarak 13.489 MW'a çıkmıştır. Yani geçen yılki puant gücü hala yakalanabilmiş değildir" denildi. Sabah gazetesinin geleceğe yönelik tahminleri ile Eylül 1996'da enerji kısıtlamasına gideleceği yönündeki haberlerinin doğru olmadığı belirtilen açıklamada, şu andaki kurulu güç bile dikkate alındığında 1996 ve 1997 yıllarında enerji kısıtlamasına gerek kalmayacağı ileri sürüldü ve "Zaten ülkemiz sözleşmeler gereği Gürcistan ve Nahçıvan'a enerji vermektedir" ifadesine yer verildi. (ANKARA)

SİYAH/BEYAZ/ 23 Mayıs 1996

57

EMO'dan Hükümet'e suçlama:

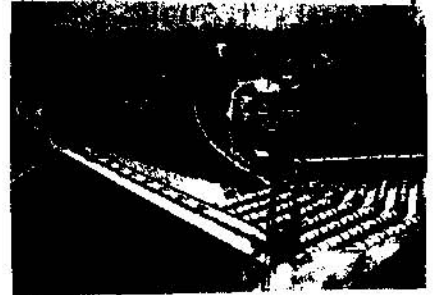
Sonbaharda "kasıtlı" kesinti yapılacak

Hükümet'in, enerji krizi iddialarını haklı çıkarmak için, sonbaharda kasıtlı olarak, kesintilere başlayacağı öne sürülüyor.

Aysel KANBER

ANKARA-Hükümetin enerji politikalarının altında bilinçli olarak özelleştirme ve nükleer santrallerin alt yapısını hazırlamak olduğunu iddia eden Elektrik Mühendisleri Odası (EMO), sonbaharda kasıtlı elektrik kesintilerine gidileceğini öne sürdü. EMO Başkanı Asım Rasan,

Bursa Orhaneli Santaralı'nın açılması konusunda hükümetin ilk açıklamaları öncesinde buna benzer kasıtlı kısıtlamalara gidildiğini ifade etti. Rasan, "Orhaneli gündeme getirilmeden önce anza var bahaneleri ile periyodik kesintilere gidildi. Bir arızanın giderilmesi en fazla bir iki saat sürer. Bir haftalık arıza söz konusu olamaz. Bu, bilinçli olarak yapı-

lan bir uygulamadır. Hükümet, bu uygulamalarını sonbaharda daha da yoğunlaştırarak, enerji darboğazı yaşanacağı iddialarını haklı çıkarmaya çalışacak" diye konuştu.

Hükümetin enerji konusunda çelişkili açıklamalarda bulunduğunu belirten Rasan, "Rakamlarda bilinçli olarak sapmalar yapılıyor. Bakan kurulu sisteme ilave güç yapılması gerektiğini söylüyor. Zaten Türkiye'nin mevcut sisteme göre güç fazlası bulunmaktadır. Hükümetin yapması gereken verimli çalışmayı sağlamaktır." dedi.

Termik Santraller İçin Kollar Sıvandı

Türkiye önümüzdeki yıllarda doğabilecek enerji ayığını karşılayabilmek için termik santrallerde yapılacak iyileştirme çalışmaları ile enerji verimini arttırmayı hedefliyor.

Son bir yıl içinde santrallerde yapılan iyileştirmeler sonucu 2.2 milyar kWh daha fazla elektrik üreten Türkiye Elektrik İletim İletişim A.Ş. (TEAŞ) bu rakamı bu sene için 8 milyar kWh olarak hedefliyor. TEAŞ Genel Müdürü Mustafa Turhan termik santraller için uygulanan rehabilitasyon projelerinde uzun vadedeki hedefin şu anda % 50 olan üretim kapasitesini % 70'e çıkarmak olduğunu bildirdi.

Türkiye'de termik santrallerde halen 45 milyar kWh olan yıllık enerji üretimini yükseltmek amacı ile Ambarlı, Oymapınar, Seyitömer, Kangal ve Yatağan termik santrallerinde pilot uygulamalar başlatılmış ve Turhan'a göre ana amaç santral işletmesini tamamen bilgisayarlı ve uzaktan kumandalı, arıza yer ve tiplerini anında belirleyip önlemler alıcı hale ulaştırmak ve bu sayede aynı zamanda da kol gücünü en aza indirmek.

Termik santral iyileştirme çalışmalarında finansmanı için

Dünya Bankası kredisi sağlanması konusunda görüşme sürüyor ve ilk etapta 80 milyon dolarlık bir harcama planlanıyor. Mustafa Turhan bu kredi ile Çatalağzı Termik Santrali kül atma tesisleri, Soma, Kangal ve Seyitömer santrallerinin elektro filtre değişimleri, Yatağan santralinin kül siloları, otomasyon sistemleri ile Seyitömer santralinin yanma sistemine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecek.

6

MİLLİYET/ 5 Nisan 1996

'Elektrik enerjisi problemi yok'

İSTANBUL - Elektrik Mühendisleri Odası 4 Nisan'da yapılan açıklamada, son günlerde bazı çevreler tarafından ısrarla gündeme getirilmek istenen elektrik enerjisi konusunda, bugünlerde ve yakın gelecekte bir problem olmadığı belirtildi. Elektrik maliyetinin ortalama 7 misline satılarak bütçe açıklarını kapatma yolu ve hisse senetlerinin karşılıklarını ödeme yolu olarak kullanılmasının, son günlerdeki yaygaranın asıl nedeni olduğu kaydedildi. Halkın soyulmasına bu kadar rahat karar veren bir ülkenin olmadığı ifade edilen açıklamada, "Başbakan hiç bilmediği bir konu hakkında karar vermeden önce düşünmeliydi. Kendisini yönlendirenler zaten bu yanlışları yapanlardı" denildi.

DEMOKRASİ/ 24 Nisan 1996

TEAŞ RAPORU

Elektrik'te yeni zam işaretleri

ANKARA - Hazine Müsteşarlığı uzmanlarının, Türkiye Elektrik Üretim-İletim A.Ş.'nin yeniden yapılanmasıyla ilgili hazırladıkları raporda, TEAŞ'ın, TEDAŞ'a maliyetinin altında elektrik satışı nedeniyle ekonomik darboğaza girdiği ve yatırım yapamadığı ileri sürülüyor.

Türkiye'deki KİT'lerin, gelecek 5 yıl içeren 'yeniden yapılandırılması' ve kuruluşların nakit akışları konusundaki tüm çalışmaları, 1994 yılında yapılan sözleşme gereği İngiliz danışmanlık şirketi C and L'ye hazırlanırken, Hazine, ilk istisnai uygulama olarak, Teaş ve Çay-Kur konusunda, C and L'nin gözetiminde kendi uzmanlarına rapor hazırlattı.

Teaş'ın "yeniden yapılandırılması

ve nakit akışına" ilişkin raporda, öncelikle TEAŞ'ın en önemli sorunlarından biri olarak değerlendirilen, maliyetin altında elektrik satışı konusuna değinildi.

Yatırım imkanı için zam

Raporda, TEAŞ ile TEDAŞ arasındaki tarife yapısının, birçok gelişmiş ülkede uygulandığı şekilde, TEAŞ lehine iyileştirilmesi halinde, TEAŞ'ın 1996-2000 yılları arasında, 4.6 milyar dolar tutarındaki yatırımını finanse edebilecek düzeye gelebileceği vurgulandı. Raporda, TEAŞ'ın, geri ödeme kapasitesinin çok üzerinde borçlanma trendi gösterdiği ve nakit çıkışlarının yüzde 26'sı, borç ödemeleri olduğu belirtildi.

EVRENSEL / 28 Nisan 1995

'Nükleer savaşa hizmet!'⁵

EMO İzmir Şube Başkanı Musa Öztufan/"Nükleer santraller olmazsa nükleer silahların üretilmesinde kullanılan alutonyumu üretemezsiniz. Nükleer santrallerin kurulmasının ardında nükleer silahlanma vardır" dedi.

Enerji senaryoları ne kadar gerçekçi?

Ethem TORUNOĞLU.

TMMOB Çevre Komisyonu Bşk.

Enerji üretim seçenekleri üzerine yapılan tartışmalar, genelde enerji ihtiyacı senaryolarına dayandırılıyor. Bir ülkenin enerji açığının ya da fazlasının olması, gelecek yıllarda ne kadar enerji tüketileceği, kalkınma hızı gibi veriler, enerji politikaları ile açıklanmaya çalışılıyor. Ve sonuçta, enerji üretim seçeneği olarak, nükleer, termik ya da doğalgaz gibi seçenekler ortaya atılıyor. Bu seçenekler ise, çoğunlukla ekonomik kısıtlarla sınırlanmış oluyor. Böylece, daha ekonomik, kısacası daha ucuz olan teknoloji ya da enerji üretim seçeneği tercih edilebiliyor.

Örneğin, bu yılın başında Fransa'nın önde gelen haftalık siyasi dergi terinden L'Express, dünyanın önümüzdeki yıllarda yeni bir enerji krizi ile karşı karşıya kalacağını açıklamıştı. Fransız enerji uzmanı Christian Stoffaes'e göre, dünya ülkeleri bundan 30 yıl öncesine oranla % 30 daha fazla enerji tüketmektedir. Ve, 2025 yılında ise enerji ihtiyacı bugünkü orandan % 65 fazla olacaktır. Bu durumda, enerji açığının kapatılabilmesi için ne yapılması gerektiği sorusuna, Stoffaes'in yanıtı; nükleer santraller ve nükleer enerji olmuştur! Tamamen kapitalizm çıkışı siyasi ve ekonomik bir bakış...

Ancak, bir diğer yandan nükleer santrallerin yarattığı çevre sorunları, özellikle radyoaktif atıklar ve nükleer kaza riski, nükleer enerji yatırımlarının azalmasına neden olmaktadır. Stoffaes'in enerji senaryolarında, Japonya'nın hızlı kalkınması ve kullandığı enerjinin yarattığı petrol krizi saptamasının ardından, güçlü bir Çin'in kalkınma sürecinin sonunda yeni enerji krizleri yaşanabileceği vurgulanmaktadır. Ve, buradan hareketle kullanılan enerji seçeneğinin "siyasi yanı" üzerinde de durulmaktadır. Örneğin; kömürün komünist üretimin, petrol türevleri

ve doğalgazın ise kapitalist üretimin seçeneği olduğu yönünde kategorik bir ayırım yapılabilmektedir.

Çok doğaldır ki; bu tür saptamalar ve senaryolar, nerede durduğunuza, nereden baktığınıza ve neyi görmek, çözümlenmek istediğinize bağlı görünmektedir. Ve, bu duruş "siyasi" dir.

Enerji senaryoları da, işte tam bu noktada ele alınmak durumundadır! Stoffaes gibi "kuzeyli" bakış açısına sahip •tızmanların, kalkınma pamflmaları ve bazı ülkelerin olası gelişme (nüfus ve ekonomi olarak) eğilimleri ile şekillenen "tezleri" eksik ve yanlış olmaya mahkumdur. Çünkü, kuzeyin egemen anlayışı çerçevesinde şekillenen

kapitalizmin, sürekli kar olgusu ve doğayı, insanı sömüren üretim tarzı, hiçbir şekilde akılcılığa ve planlamaya dayanmamaktadır. Bunun yanında, emperyalizm yeni sömürücü araçları (kirliliği ve riskli teknoloji transferi, atık ihracı vb.) ile beslenen bu süreç hep güneyin aleyhine işleyen bir durum haline almıştır. Böylece, enerji politikaları dahil bir çok alanda, sadece "ekonomik gerekçelere" dayanan kararlar alınabilmektedir.

Nükleer santral projeleri bu duruma iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Nükleer santrallerin 1970'lerin ortalarından bu yana ABD ve diğer batılı ülkelerde tartışılır olmasına rağmen, gündeme kalması ve üretim seçeneği olmasının nedeni, diğer alternatifler karşısında oldukça ucuz olmalarıdır. Çevresel riskler taşıyan nükleer enerjinin, "ucuz" bir enerji üretim seçeneği olmasına karşın; halen kömür, petrol gibi geleneksel kaynakların çoğunlukla kullanılması ise unutulmuş bir soruyu gündeme getirmelidir.

Yeni Sömürgecilik!

Nükleer santraller, gelişmiş ülkeler için tercih olmaktan çıkarken (Fransa gibi bazı istisna ülkeler hariç) az gelişmiş ülkeler için tek alternatif, kalkınmanın reçetesi olarak sunulmaktadır. Bu durumda, enerji senaryolarının gerçekliğini ve tarafsızlığını sorgularken, kapitalizmin "bilimsel tarafsızlığı" olamayacağını unutmamak gerekiyor, herhalde.